

VENDIM
Nr.21, datë 1.10.2008

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vladimir Kristo	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese,
Gjergj Sauli	Anëtar i “ “
Fehmi Abdiu	Anëtar i “ “
Kristofor Peçi	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “
Petrît Plloçi	Anëtar i “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “

me sekretare Brunilda Bara, sot më datë 5.2.2008, mori në shqyrtim çështjen me nr.1 Akti, që i përket:

KËRKUES: Theodhori Sollaku, përfaqësuar nga avokatët Fatmir Braka e Arjan Salati, me deklaram.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

KUVENDI I SHQIPËRISË, i përfaqësuar nga Lulzim Leçaj, me autorizim.

PRESIDENTI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, i përfaqësuar nga Artur Metani, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi si antikushtetues i dekretit nr.5523, datë 22.11.2007 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë dhe i vendimit nr.141, datë 5.11.2007 të Kuvendit të Shqipërisë.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Kujtim Puto, përfaqësuesit e kërkuessit që u shprehën për pranimin e kërkesës, përfaqësuesit e subjekteve të interesuara që u shprehën për rrëzimin e kërkesës dhe pasi bisedoi çështjen në tërësi,

VËREN:

Kërkuessi Theodhori Sollaku ka kërkuar shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimit nr.141, datë 5.11.2007 të Kuvendit të Shqipërisë, me të cilin është miratuar raporti i Komisionit Hetimor për të propozuar shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm, si dhe të dekretit të Presidentit të Republikës nr.5523, datë 22.11.2007, me të cilin është shkarkuar nga detyra e Prokurorit të Përgjithshëm.

Nga gjykimi i çështjes rezultoi se Kuvendi i Shqipërisë me vendimin nr.135, datë 25.10.2007 ka ngritur një komision hetimor për verifikimin e pretendimeve të ngritura nga një grup deputetësh për shkelje të rënda të ligjit nga ana e Prokurorit të Përgjithshëm. Vendimi i Kuvendit për ngritjen e komisionit hetimor është marrë pas shqyrtimit paraprak të kërkesës së deputetëve në Komisionin Parlamentar për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut, ku u dëgjuan edhe deklaramet e Prokurorit të Përgjithshëm lidhur me bazueshmërinë në ligj e në prova të kërkesës së deputetëve.

Pas verifikimeve të bëra nga Komisioni Hetimor, Kuvendi i Shqipërisë mori në shqyrtim në seancë plenare raportin e këtij Komisioni dhe dëgjoi edhe kërkuessin. Me vendimin nr.141, datë 5.11.2007, Kuvendi vendosi ta miratojë raportin e Komisionit Hetimor me titull “Për shqyrtimin e kërkesës së një grupi deputetësh për nisjen e procedurës së shkarkimit nga detyra të Prokurorit të Përgjithshëm” dhe t’ia dërgojë atë Presidentit të Republikës.

Presidenti i Republikës verifikoi pretendimet e kërkuessit duke i ballafaquar ato me dokumentet dhe të gjithë praktikën e Komisionit Hetimor e të Kuvendit. Ai dëgjoi edhe mendimin e

komisionit të ekspertëve të ngritur prej tij dhe me dekretin nr.5523, datë 22.11.2007, shkarkoi nga detyra Prokurorin e Përgjithshëm me motivacionin “shkelje të rënda të ligjit gjatë ushtrimit të funksionit të tij”.

Kërkuesi, duke pretenduar se dekreti i Presidentit dhe vendimi i Kuvendit janë rrjedhojë e një procesi jo të rregullt ligjor, ka parashtruar këto shkaqe për shfuqizimin e tyre:

- Kuvendi dhe Presidenti nuk e njohën dhe as e dëgjuan në lidhje me provat/faktet që përligjin shkaqet kushtetuese të shkarkimit.

- Mosrespektimi i procedurave të hetimit dhe, veçanërisht të atyre që lidhen me njoftimet e palëve në procese me të drejtën e mbrojtjes, i bën aktet përfundimtare të hetimit absolutisht të pavlefshme.

- Kuvendi dhe Presidenti i Republikës, gjatë procedurave për shkarkim, shkelën haptazi edhe parimet e tjera të procesit të rregullt ligjor si prezumimi i pafajësisë, mosgjykimi dy herë i së njëjtës çështje, respektimi i ndarjes së pushteteve etj.

Përfaqësuesi i Kuvendit ka parashtruar:

- Kërkuesi mund të legjitimohet për të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese pasi t'i jetë drejtuar gjykatave të sistemit gjyqësor.

- Është Presidenti i Republikës organi kompetent për të kryer verifikimin nga pikëpamja kushtetuese, të shkaqeve e procedurave të ndjekura nga Kuvendi për shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm.

- Kuvendi ka respektuar kërkesat e procesit të rregullt ligjor gjatë procedurës për shkarkimin e kërkuesit.

- Prokurori i Përgjithshëm është vënë në dijeni për përmbajtjen e fakteve e dokumenteve, të dërguara edhe më parë në rrugë zyrtare.

Përfaqësuesi i Presidentit ka parashtruar:

- Presidenti i Republikës ka vlerësuar kundërshtimet e Prokurorit të Përgjithshëm për procedurën e ndjekur.

- Presidenti verifikoi pretendimet e kërkuesit dhe arriti në përfundimin se ai duhet shkarkuar nga detyra.

I

1. Kërkuesi pretendoi se ai legjitimohet të vërë në lëvizje si individ Gjykatën Kushtetuese për shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të vendimit të Kuvendit, që propozon shkarkimin dhe të dekretit të Presidentit që vendos shkarkimin. Kjo sepse është shkelur parimi kushtetues për një proces të rregullt ligjor, parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe si rrjedhojë i janë cenuar të drejtat kushtetuese e ligjore. Ai pretendon, gjithashtu se përderisa sipas Kodit të Procedurës Civile nuk mund të shqyrtohen nga gjykatat e zakonshme aktet me karakter administrativ që dalin nga zbatimi i procedurave parlamentare, duhet konsideruar se në kuptim të nenit 131/f të Kushtetutës ai i ka shteruar mjetet juridike për mbrojtjen e të drejtave kushtetuese e ligjore për një proces të rregullt ligjor.

Lidhur me këtë pretendim, përfaqësuesi i Kuvendit deklaroi në seancë gjyqësore se kërkuesi nuk mund të legjitimohet të vërë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese pa iu drejtuar më parë të gjitha shkallëve të sistemit gjyqësor. Ai deklaroi, gjithashtu, se vendimi i Kuvendit nuk mund të goditet në Gjykatën Kushtetuese sepse nuk është një vendim përfundimtar, por vetëm iniciimi i një procedure shkarkimi. Sipas tij është Presidenti i Republikës organi i ngarkuar nga Kushtetuta për të verifikuar dhe vendosur për shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm.

Gjykata Kushtetuese, bazuar edhe në praktikën e saj të mëparshme, arriti në përfundimin se kërkuesi legjitimohet për të kërkuar shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën si të vendimit të Kuvendit, ashtu edhe të dekretit të Presidentit për shkarkimin e tij nga detyra.

Neni 131/f i Kushtetutës, në lidhje me nenin 134/1/g të saj, i jep të drejtë individit të vërë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese për shkeljen e të drejtave të tij kushtetuese për një proces të rregullt ligjor pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave, d.m.th, pasi individit të jetë drejtuar e të ketë marrë përgjigje nga organet e tjera kompetente shtetërore. Në rastin e kërkesave kundër vendimit të Kuvendit dhe përkatësisht të dekretit të Presidentit për shkarkimin nga detyra, kërkuesit nuk mund të vënë në lëvizje ndonjë organ tjetër shtetëror për shqyrtimin e tyre veç Gjykatës Kushtetuese, sepse asnjë prej organeve të tjera shtetërore nuk ka në kompetencë shqyrtimin e këtyre kërkesave.

Sipas neneve 324 e 333 të Kodit të Procedurës Civile nuk mund të shqyrtohen nga gjykatat e zakonshme aktet me karakter administrativ, të cilat janë rezultat i procedurave parlamentare. Këtë qëndrim mban edhe Gjykata Kushtetuese në vendimin nr.76, datë 25.4.2002, sipas të cilit dekreti i Presidentit të Republikës për shkarkimin nga detyra të Prokurorit të Përgjithshëm, si një akt individual me karakter administrativ, nuk mund të trajtohet në të njëjtën mënyrë si aktet e tjera administrative, të cilat shqyrtohen nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm. Veçantia e këtij dekreti të Presidentit të Republikës qëndron në faktin, se ai është i lidhur pazgjidhmërisht me procedurat parlamentare në bazë të të cilave ka dalë vendimi i Kuvendit që është një premisë e domosdoshme për nxjerrjen e dekretit. Dekreti i kundërshtuar në këtë gjykim është i tillë. Ai është rezultat i procedurave parlamentare në bazë të të cilave është kërkuar shkarkimi i Prokurorit të Përgjithshëm, pasi është miratuar komisioni hetimor dhe është miratuar raporti i këtij komisioni me propozimin për shkarkim që i bëhet Presidentit të Republikës.

Gjykata Kushtetuese, në vendimin e mësipërm, ka pranuar gjithashtu se cenimi i së drejtës për një proces të rregullt ligjor në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës sjell cenimin e realizimit të të drejtave të tjera kushtetuese e ligjore. Për këtë arsye, mbrojtja kushtetuese realizohet në rastin e të gjitha konflikteve që janë vendimtare për pozicionin juridik të një personi, qoftë ai edhe funksion publik, duke e parë funksionin e funksionarit publik në këndvështrimin e garancive që ia siguron Kushtetuta dhe jurisprudenca e kësaj gjykate. Në këtë drejtim nuk bëhet pengesë as Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut. Kjo e fundit vendos standardet e domosdoshme dhe kufirin minimum të mbrojtjes së të drejtave e lirive themelore, por ajo nuk pengon që shtetet anëtare të vendosin standardet e kufij më të përparuar për mbrojtjen e të drejtave.

2. Përfaqësuesi i Kuvendit pretendoi gjithashtu se kushtetutshmëria e dekretit të Presidentit, si një akt me karakter individual, nuk mund të shqyrtohet nga Gjykata Kushtetuese sepse verifikimin e shkaqeve të shkarkimit të Prokurorit të Përgjithshëm ka të drejtë ta bëjë vetëm Presidenti i Republikës.

Gjykata Kushtetuese vlerëson se sipas nenit 149/2 të Kushtetutës, Presidenti i Republikës është organi që vendos për shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm kur arrin në përfundimin se ky i fundit ka shkelur Kushtetutën ose ka bërë shkelje të rënda të ligjit gjatë ushtrimit të funksioneve të tij, ka kryer akte e sjellje që diskreditojnë rëndë pozitën e figurën e prokurorit ose ka paaftësi mendore a fizike. Në këto raste, Presidenti i Republikës (ashtu si edhe Gjykata Kushtetuese në rastet e parashikuara në nenet 90/3, 128 e 140 të Kushtetutës, kur shqyrton shkaqet e shkarkimit të Presidentit të Republikës, të anëtarit të Gjykatës Kushtetuese e të anëtarit të Gjykatës së Lartë), verifikon jo vetëm kushtetutshmërinë e procedurës së ndjekur për shkarkimin e tyre, por edhe bazueshmërinë në Kushtetutë të shkaqeve të shkarkimeve, pra i futet çështjes në themel. Ndërsa në rastin në shqyrtim, Gjykata Kushtetuese, duke u bazuar në nenin 131/f të Kushtetutës në lidhje me interpretimin e bërë në vendimin e saj nr.76, datë 25.4.2002, verifikon pretendimin e individit se gjatë zbatimit të procedurës për shkarkimin e tij nga Kuvendi e Presidenti nuk është respektuar e drejta për një proces të rregullt ligjor, parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës, sipas të cilit liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cenohen pa një proces të tillë ligjor. Në këtë rast Gjykata Kushtetuese nuk i hyn themelit të çështjes, pra vlerësimi të shkaqeve të shkarkimit dhe as shfuqizon aktet e Kuvendit e Presidentit për çdo shkelje të procedurave, por i shfuqizon ato vetëm kur konstaton se nuk janë respektuar parimet procedurale në atë masë që të sigurojnë respektimin e së drejtës për një proces të rregullt në kuptimin kushtetues.

II

Kërkuesi pretendoi se Kuvendi dhe Presidenti i Republikës kanë zhvilluar proces jo të rregullt, pasi nuk e kanë njohur me provat/faktet që përligjin shkaqet kushtetuese të shkarkimit nga detyra. Sipas tij, provat nuk i janë nënshtruar hetimit nga Komisioni Hetimor, por janë konsideruar të mirëqena.

Përfaqësuesi i Kuvendit të Shqipërisë, lidhur me këtë pretendim, parashtroi se Kuvendi ka respektuar kërkesat e një procesi të rregullt ligjor në kuptimin kushtetues gjatë procedurës së propozimit për shkarkimin, ashtu siç parashikon Rregullorja e Kuvendit. Sipas tij, kërkuesi është njohur me provat e dërguara zyrtarisht më parë nga organet që përmenden në raportin e Komisionit Hetimor. Veç kësaj, ky raport i është dërguar paraprakisht kërkuesit dhe kundër pretendimeve e provave që përmendeshin në të ai u mbrojt në seancën plenare të Kuvendit.

Gjykata Kushtetuese konstaton se, në përputhje me Rregulloren e Kuvendit, kërkuesi është ftuar të marrë pjesë në mbledhjen e Komisionit të Kuvendit për Çështjet Ligjore, Administratën

Publike dhe të Drejtat e Njeriut në datën 17.10.2007, datë në të cilën u shqyrtua kërkesa e 28 deputetëve (1/5 e të gjithë deputetëve të Kuvendit) për ngritjen e një komisioni hetimor për nisjen e procedurës së shkarkimit nga detyra të Prokurorit të Përgjithshëm. Me kërkesën e kërkuarit, Komisioni ka pranuar shtyrjen e seancës dhe në datën 22.10.2007 kërkuari ka parashtruar pretendimet e tij para këtij Komisioni. Për shqyrtimin e çështjes nga ky Komision, kërkuari nuk pati ndonjë pretendim.

Pretendime për veprime e qëndrime antikushtetuese kërkuari paraqiti sidomos për mënyrën e shqyrtimit të çështjes në Komisionin Hetimor.

Rezulton se Komisioni Hetimor është ngritur me vendimin nr.135, datë 25.10.2007 të Kuvendit, pas propozimit të Komisionit Parlamentar për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut. Me shkresën nr.3356, datës 26.10.2007 kërkuari është ftuar të dëgjohet në seancën dëgjimore të Komisionit Hetimor të datës 29.10.2007. Në atë seancë kërkuari nuk ka marrë pjesë dhe me shkresën nr.2661/5, datë 29.10.2007, me cilësinë e Prokurorit të Përgjithshëm, i kthen përgjigje Komisionit duke i theksuar se ai është dëgjuar në Komisionin e Kuvendit për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut “jo vetëm për kushtetueshmërinë e procesit, por edhe për anën substanciale të tij”. Sipas shkresës atij nuk i është vënë në dispozicion ndonjë material tjetër shtesë që të përmbajë fakte që do të jenë objekt hetimi nga komisioni, prandaj kërkon të vihet në dijeni paraprakisht për faktet mbi të cilat janë arritur konkluzionet e paraqitura në kërkesën për shkarkim. Në përgjigje të kësaj kërkesë, Komisioni Hetimor, me shkresën nr.3356/3, datë 31.10.2007, i kthen përgjigje se veprimtaria e Komisionit Hetimor “ka qenë transparente”, “seancat, diskutimet, materialet, raportet janë bërë publike e të disponueshme për të gjithë” dhe se “mund të konsultohet me të gjitha materialet në ambientet e Kuvendit” duke i rezervuar edhe të drejtën e tij të dëgjohet në seancë plenare “lidhur me kërkesën, provat e shqyrtuara nga Komisioni Hetimor dhe raportin e tij përfundimtar”.

Duke u nisur sa më sipër, Gjykata Kushtetuese arrin në përfundimin se Komisioni Hetimor nuk i ka mohuar kërkuarit të drejtën për t’u njohur me materialet e shqyrtuara nga Komisioni dhe as të drejtën për të marrë pjesë në mbledhjet e Komisionit, për të paraqitur provat e veta dhe për të provuar pretendimet e tij. Në respektim të Rregullores së Kuvendit, të ligjit nr.8891, datë 2.5.2002 “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit”, si dhe të rregullave të Kodit të Procedurës Penale, kërkuari duhej t’i përgjigjej ftesës që i bëri Komisioni Hetimor për t’u dëgjuar prej këtij të fundit, ku do të njihej më mirë dhe me provat e administruara nga Komisioni. Jo vetëm kaq, por ai ishte i njohur më parë me shkaqet e problemet për të cilat grupi nismëtar i deputetëve do të bënte hetime dhe lidhur me këto, edhe me një pjesë të mirë të dokumenteve mbi të cilat ky grup i bazonte shkaqet për shkarkim.

Konstatohet gjithashtu se Kryetarja e Kuvendit, me shkresën nr.3457/1, datë 2.11.2007 i ka dërguar kërkuarit kopjen e raportit përfundimtar të Komisionit Hetimor dhe me shkresën nr.3464, datë 2.11.2007 e njofton kërkuarin për të drejtën që ka për t’u dëgjuar në seancën plenare të Kuvendit më datë 5.11.2007. Në këtë seancë, kërkuari pranoi të parashtrojë pretendimet e tij para deputetëve të Kuvendit për problemet që ngriheshin në raportin e Komisionit Hetimor. Nga përmbajtja e dokumenteve të mësipërme, nga pretendimet e parashtruara prej kërkuarit në Komisionin për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut, nga raporti përfundimtar i Komisionit Hetimor dhe sidomos nga fjala që ka mbajtur kërkuari në Kuvend del qartë se ai ishte në dijeni jo vetëm për akuzat e ngritura kundër tij, por edhe për përmbajtjen e provave mbi të cilat Komisioni mbështeste konkluzionin e vet për shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm. Për më tepër, me këto prova, të specifikuar edhe në raportin përfundimtar të Komisionit, Prokurori i Përgjithshëm ishte njohur nga korrespondenca dhe rrugët e tjera të komunikimit të këtij organi me ministritë dhe organet e tjera. Kështu, nga raporti që Komisioni Hetimor Parlamentar ka paraqitur në Kuvend dhe që i është dërguar para seancës plenare edhe kërkuarit rezulton, se Komisioni i ka kërkuar Kuvendit miratimin e raportit për t’i propozuar Presidentit të Republikës shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm për shkak të mosekzekutimit të urdhër arresteve ndërkombëtare (të cilat kanë kaluar në prokurori nëpërmjet rrugëve institucionale); për indiferencën apo përkrahjen e lirimit të të dënuarve për vepra penale të rënda “për shkaqe manipulative e abuzive” ku prokurorët kanë marrë pjesë në gjykim dhe se Prokurori i Përgjithshëm “është vënë në dijeni nga Ministri i Drejtësisë me shkresën e datës 11.4.2007” “Për mosveprim të prokurorisë në rastin e çështjeve të pushuara nga gjykata” apo “arkivimit të padrejtë të disa procedimeve për vepra penale të rënda” të marra nga raporti i Ministrisë së Drejtësisë “Analiza

statistikore e veprimtarisë së prokurorisë për vitin 2006”. Shkaqet si më sipër dhe dokumentet mbi të cilat Komisioni Hetimor mbështet arsyetimet e veta jo vetëm janë përmendur në raport, por ishin të njohura apo disponoheshin edhe nga organi i prokurorisë.

Nga fjala e kërkuarit në Kuvend, si dhe nga shkresat e datave 29.10.2007 e 16.11.2007 që kërkuari i ka dërguar Presidentit të Republikës, del se kërkuari jo vetëm është njohur me problemet e dokumentet ku mbështetet Komisioni i Kuvendit, por ka dhënë dhe përgjigje të hollësishme në Kuvend lidhur me shkeljet e pretenduara në raport, duke i kundërshtuar ato si në aspektin faktit, ashtu edhe juridik. Veç kësaj, duke iu referuar dhe jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, rezulton se kjo Gjykatë nuk ka pranuar që për çdo shkelje e mangësi ta konsiderojë një proces gjyqësor apo administrativ të parregullt në kuptimin kushtetues. Në vendimet e veta ajo (gjykata) ka afirmuar se parimi i barazisë së armëve, si dhe marrja e provave në mënyrë të ligjshme përbëjnë aspekte të rëndësishme të respektimit të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, parashikuar nga neni 6 i Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut. Në këtë drejtim, “detyra e Gjykatës është të vlerësojë nëse procesi, si i tërë, duke përfshirë edhe mënyrën e marrjes së provave, ka qenë i drejtë”.¹ Në qëndrimet e arsyetimet e veta, Gjykata Kushtetuese, ndërsa ka pranuar se jo çdo shkelje e rregullave procedurale e bën procesin të parregullt në aspektin e shkeljes së të drejtave kushtetuese, ka pranuar gjithashtu se ndikim të drejtpërdrejtë në një proces ligjor kanë ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë themelore të individit². Duke shkuar më tej rezulton se ajo nuk ka pranuar pretendimet për cenimin e parimeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor në rastet kur gjykata e shkallës më të lartë ka plotësuar apo korrigjuar mangësitë e gjykatave të shkallëve më të ulëta në plotësimin e standardeve dhe elementeve të një procesi të rregullt ligjor.

Në çështjen në shqyrtim, kërkuari, pasi është njohur me raportin e Komisionit Hetimor, me pretendimet e këtij Komisioni për shkeljet e konstatuara prej tij dhe me provat ku ai bazohet, ka parashtruar në seancën plenare të Kuvendit pretendimet e tij pa kufizim kohe. Nga fjala e mbajtur prej tij del se ai ka dhënë përgjigje të argumentuara për të gjitha shkeljet që i atribuoheshin dhe lidhur me pretendimet e parashtruara prej tij janë zhvilluar diskutimet e debatet. Nuk rezulton që kërkuarit t’i kenë mohuar të drejtën për të paraqitur argumentet e provat e veta apo për të kundërshtuar akuzat.

III

Gjykata Kushtetuese arriti në përfundimin që nuk është i bazuar as pretendimi i kërkuarit se dekreti i Presidentit është rrjedhojë e një procesi jo të rregullt ligjor. Presidenti i Republikës është njohur me pretendimet e kërkuarit në dy shkresat e lartpërmendura që ia ka dërguar kërkuari. Duke i ballafaquar këto pretendime me të gjithë veprimtarinë dhe praktikën e ndjekur nga komisionet dhe Kuvendi, ai arriti në përfundimin se kërkuari duhet të shkarkohet nga detyra. Ky qëndrim është në të njëjtën linjë me atë që theksohet në vendimin nr.75, datë 19.4.25002 të Gjykatës Kushtetuese, se “Presidenti i Republikës është organi kompetent i ngarkuar nga Kushtetuta për të kryer verifikimin nga pikëpamja kushtetuese të shkaqeve, si dhe të procedurave të ndjekura nga Kuvendi për shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm”. Për Gjykatën Kushtetuese, që shqyrton një ankesë individuale për shkeljen e të drejtave kushtetuese për një proces jo të rregullt ligjor, objekt shqyrtimi nuk janë verifikimet e vërtetësisë, rëndësisë së shkeljeve dhe as interpretimi i ligjit në lidhje me shkakun e shkarkimit, pra me zgjidhjen në themel të çështjes. Në çështjen në shqyrtim, për Gjykatën Kushtetuese, objekt është respektimi edhe nga Presidentit i së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor.

Duke i parë problemet në këtë këndvështrim, dalin tej kontrollit kushtetues të kësaj gjykate verifikimi i pretendimeve të kërkuarit për pathemelësinë e akuzave lidhur me ekstraditet, me mosekzekutimin e urdhrave të arrestit etj. Verifikimi i tyre dhe nxjerrja e konkluzioneve lidhur me përgjegjësinë kushtetuese të Prokurorit të Përgjithshëm është kompetencë e Kuvendit dhe e Presidentit të Republikës, që buron nga neni 149 i Kushtetutës.

IV

Kërkuari pretendoi gjithashtu se Kuvendi dhe Presidenti i Republikës gjatë procedurave për shkarkim, shkelën edhe parimet e tjera të procesit të rregullt ligjor si: respektimi i ndarjes së pushteteve, mosgjyqimi dy herë i së njëjtës çështje, prezumimi i pafajësisë etj. Lidhur me këto ai pretendoi se kërkesa për shkarkim me të njëjtat palë, me të njëjtin objekt dhe me të njëjtin shkak ligjor

¹ Vendimi nr.11 datë 19.7.2005 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë.

² (vendimi nr.25, datë 28.10.2005).

i ishte nënshtruar njëherë shqyrtimit nga Komisioni Hetimor i mëparshëm dhe ishte refuzuar nga ish-Presidenti i Republikës.

Lidhur me pretendimin për cenimin e parimit të ndarjes së pushteteve, Gjykata Kushtetuese ka dhënë përgjigje dhe ka përcaktuar kufijtë e kompetencave, në mosmarrëveshje midis Kuvendit dhe Prokurorisë në vendimet nr.26, datë 4.12.2006 dhe nr.12, datë 20.5.2008. Por, në çështjen në shqyrtim, pa hyrë në vlerësimin e konkluzioneve të Kuvendit, konstatohet se kontrolli i Komisionit Hetimor nuk i ka kapërcyer kufijtë e kompetencave të veta, përse i përket konstatimit të mosveprimtarisë për lirimin e të dënuarve për dënime të rënda apo analizës së drejtimeve kryesore të politikës penale.

Kërkuesi ka pretenduar gjithashtu se vendimi i Kuvendit, objekt shqyrtimi nr.12, datë 20.5.2008 është i njëjtë me vendimin e mëparshëm të tij nr.26, datë 4.12.2006 me të cilin i është propozuar Presidentit të Republikës të asaj periudhe shkarkimi i kërkuesit, propozim që nuk u pranua.

Lidhur me gjykimin dy herë për të njëjtën çështje, përfaqësuesi i Kuvendit pretendoi se ky problem është ngritur nga kërkuesi në kërkesën me objekt zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencave ndërmjet Prokurorit të Republikës e Kuvendit dhe do të marrë përgjigje në vendimin e Gjykatës Kushtetuese për këtë çështje.

Ndryshe nga sa pretendon kërkuesi nga dokumentacioni rezulton se kemi të bëjmë me dy procese të ndryshme. Në çështjen në shqyrtim vërtetohet se Komisioni ka kontrolluar aktivitetin e Prokurorit të Përgjithshëm për periudhën pas refuzimit nga Presidenti i mëparshëm të propozimit të Kuvendit për shkarkimin e tij. Komisioni Hetimor dhe Kuvendi kanë konstatuar në këtë periudhë disa veprime e mosveprime që, sipas tyre, përbëjnë shkelje të përsëritura si: ekstradimi i të dënuarve për vepra penale, mosfillimi e pushimi i çështjeve etj. Ata kanë konstatuar gjithashtu disa veprime/mosveprime që jo vetëm nuk përbëjnë të njëjtat fakte, por në disa raste nuk kanë as të njëjtën bazë juridike siç janë lirimi i të dënuarve për dënime të rënda, apo urdhrave të arresteve ndërkombëtare.

V

Kërkuesi pretendon gjithashtu, se gjatë hetimit të zhvilluar nga Komisioni Hetimor i Kuvendit dhe deri te shpallja e dekretit të Presidentit të Republikës, atij i është mohuar e drejta kushtetuese për t'u prezumuar i pafajshëm, duke u cenuar njëkohësisht edhe parimi i gjykitimit nga një organ i paanshëm. Si argument për të vërtetuar këtë pretendim ai parashtroi faktin që disa nga deputetët që kanë kërkuar ngritjen e komisionit të dytë hetimor janë po ata që janë përfshirë në përbërje të këtij komisioni apo të komisionit të mëparshëm hetimor, si dhe faktin që Presidenti i Republikës që dekretoi shkarkimin kishte votuar në shqyrtimin e mëparshëm nga Kuvendi për marrjen e vendimit të propozimit për shkarkimin e tij nga detyra.

Lidhur me këtë pretendim përfaqësuesi i Kuvendit parashtroi se neni 149 i Kushtetutës e përcakton qartë raportin e Kuvendit me Prokurorin e Përgjithshëm, duke i dhënë Kuvendit kompetencën të japë pëlqimin për emërimin, si dhe të propozojë shkarkimin e tij. Presidenti është i vetmi organ që mund të vendosë shkarkimin dhe si i tillë, ai nuk mund të zëvendësohet në funksionin e tij.

Gjykata Kushtetuese e çmon të nevojshme të shprehë vlerësimet e saj lidhur dhe me natyrën e shqyrtimit të çështjeve të shkarkimit të funksionarëve nga Kuvendi e Presidenti, si dhe të raportit që këto organe kanë midis tyre.

Komisionet parlamentare, në rastet e shkarkimit të funksionarëve kushtetues, zhvillojnë procedura “quazi gjyqësore” dhe respektojnë parimet e procesit të rregullt ligjor për atë që ua lejon mundësia e shqyrtimit për të marrë një vendim, i cili është me karakter politik-administrativ dhe jo gjyqësor.

Gjykata Kushtetuese, në vendimin nr.18/2003, është shprehur se në këto raste, Kuvendi duhet të respektojë parimin e prezumimit të pafajësisë, ndërsa në vendimin nr.75, datë 19.4.2002 ka pranuar gjithashtu se funksioni që kryen Kuvendi në rastet e verifikimit të shkaqeve për shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm ndryshon nga gjithë veprimtaria e tij e zakonshme si një organ që miraton ligje. Ky proces, sipas atij vendimi, është “një proces gjykimi disiplinor dhe i ngjashëm me procedurat hetimore administrative, ka parimet e veta, të cilat lidhen me verifikimin, analizën dhe vërtetimin e atyre shkaqeve konkrete që kanë shërbyer për organin kompetent për të marrë masën e shkarkimit nga detyra të gjyqtarit apo të prokurorit”.

Megjithatë, edhe në rastet e gjykitimit të funksionarëve të lartë kushtetues parimet e prezumimit të pafajësisë dhe ai i paansisë nuk mund të zbatohen si parime tipike klasike të proceseve gjyqësore,

sepse Parlamenti qoftë në përbërjen dhe organizimin e vet, qoftë në veprimtarinë e funksionin e tij nuk ka si të jetë organ gjyqësor. Parlamenti, në një procedurë shkarkimi nuk ushtron pushtet gjyqësor, por një pushtet tjetër e të ndryshëm, që në mënyrë ekskluzive i është deleguar atij. Prandaj, ky organ mund të zbatojë parimin e paanësisë në një mënyrë tipike kushtetuese d.m.th. për atë që nuk e pengon të ushtrojë kompetencat e veta për të nxjerrë një akt administrativ që ka njëkohësisht edhe një natyrë kushtetuese.

Në këndvështrim të neneve 2, 3 e 64 të Kushtetutës, Kuvendi përbëhet nga përfaqësues të popullit, ka një përbërje pluraliste politike dhe vendimet e tij merren me shumicën e votave. Kjo përbërje pluraliste politike konkretizohet edhe në përbërjen e komisioneve.

Prerogativa e Kuvendit për paraqitjen e propozimit për shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm dhe ajo e Presidentit të Republikës për të dekretuar shkarkimin e tij, të parashikuara në nenin 149 të Kushtetutës, realizohen nëpërmjet një procedure që disiplinohet edhe nga ligji nr.8891, datë 2.5.2002 “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve etimore të Kuvendit”, nga Rregullorja e Kuvendit dhe nga vendimet e Gjykatës Kushtetuese, por në asnjë prej këtyre burimeve që dispijnojnë këtë procedurë nuk ndalohet që deputetët që kanë kërkuar nisjen e një procedure shkarkimi, të mos jenë edhe anëtarë të komisionit parlamentar. Gjithashtu, në asnjë prej këtyre burimeve nuk ndalohet dhe nuk mund të ndalohet që të lartpërmendurit të mos marrin pjesë në votimin e raportit përfundimtar.

E njëjta gjë mund të thuhet edhe për Presidentin e Republikës. Duke qenë organi i vetëm që vendos për shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm, ai është njëkohësisht i pazëvendësueshëm në këtë vendimarrje dhe si i tillë në konkurrimin e parimit të ushtrimit të funksionit të organit shtetëror me atë të paanshmërisë, merr përparësi ai i kryerjes së funksionit kushtetues.

VI

Kërkuesi pretendon se vendimi i Kuvendit nr.141, datë 5.11.2007, që miratoi raportin e Komisionit Hetimor me propozimin për shkarkimin dhe dërgimin e tij Presidentit të Republikës është marrë në kundërshtim me nenin 60 të Rregullores së Kuvendit, në të cilën parashikohet se votimi i fshehtë bëhet për çështje që kanë të bëjnë me personat dhe se çdo votim i kryer në kundërshtim me të është i pavlefshëm.

Lidhur me këtë pretendim, përfaqësuesi i Kuvendit pretendoi se vendimi i Kuvendit nuk është marrë në kundërshtim me Rregulloren e Kuvendit dhe çështja në shqyrtim nuk duhet të interpretohet në lidhje me nenin 60 të Rregullores, por me nenin 114/3 të saj, ku parashikohet se raporti i Komisionit Hetimor që i propozon Kuvendit shkarkimin e anëtarit të organit kushtetues miratohet nga Kuvendi me shumicën e parashikuar rast pas rasti në Kushtetutë.

Gjykata Kushtetuese vë në dukje se Rregullorja e Kuvendit është një akt, burimi i rezervuar i së drejtës kushtetuese, që disiplinon procedurën për zhvillimin e punimeve të Kuvendit, organizimin e brendshëm, raportet midis vetë Kuvendit si tërësi e **organizimave** të tij të brendshëm, raportet e tij me organet e tjera kushtetuese etj. Një pjesë e dispozitave të Rregullores janë në përmbajtje të njëjta me dispozitat kushtetuese, ndërsa disa të tjera janë norma ekzekutive të normave kushtetuese, pra, që përcaktojnë rregullat se si vihen në jetë normat kushtetuese. Në këtë rast, Kuvendi është organi, që me rregullore, interpreton jo vetëm normat kushtetuese, por edhe normat e tjera të rregullores së tij në praktikën e rasteve konkrete. Në vendimin nr.75, datë 19.4.2002 edhe Gjykata Kushtetuese ka nënvizuar, se pavarësisht nga rregullimi në Kushtetutë apo në ligj i procedurave të shkarkimit të gjyqtarit apo prokurorit, një gjë e tillë nuk e pengon Kuvendin të adaptojë rregulla të veçanta për çdo rast konkret, apo për të gjitha rastet në tërësi, por gjithmonë duke respektuar parimin kushtetues të procesit të rregullt ligjor.

Nga procesverbali i seancës plenare të Kuvendit të Shqipërisë, i datës 5.11.2007, rezulton se janë shprehur pro miratimit të raportit të Komisionit për kontrollin në Prokurori dhe miratimin e shkarkimit të 77 deputetë, që përbëjnë më shumë se gjysmën e të gjithë anëtarëve të Kuvendit. Para votimit të raportit të Komisionit Hetimor në Kuvend është debatuar për mënyrën e votimit, duke u interpretuar nenet 60 e 114 të Rregullores së Kuvendit. Në këtë seancë është konkluduar se, meqë Kuvendi nuk është organ që vendos, por propozon shkarkimin, rasti i miratimit të raportit të Komisionit Hetimor për shkarkimin e anëtarit të organit kushtetues nuk do të bazohet në nenin 60/1 të Rregullores që parashikon votim të fshehtë për çështje që kanë të bëjnë me personat, por në nenin 114/3 të rregullores që parashikon rastet e miratimit të raporteve të komisioneve hetimore. Për këtë të fundit, nuk parashikohet mënyra e fshehtë e votimit.

Për sa më sipër, në kushtet kur Kuvendi ka bërë vetë interpretim të normave të rregullores së vet dhe kur këto norma nuk janë të parashikuara drejtpërdrejtë nga Kushtetuta, por i takojnë interpretimeve e diskrecionit të atij organi, Gjykata Kushtetuese nuk mund të arrijë në konkluzione se votimi i hapur i Kuvendit në këtë çështje përbën element të një procesi jo të rregullt ligjor në kuptimin kushtetues.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131/c e nenit 134/1/f të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, si dhe në nenin 72 e vijues të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Rrëzimin e kërkesës.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Vladimir Kristo (krejtar), Gjergj Sauli, Xhezair Zaganjori, Petrit Plloçi, Kristofor Peçi, Kujtim Puto

Anëtarë kundër: Fehmi Abdiu, Sokol Sadushi, Sokol Berberi.

MENDIMI I PAKICËS

Mendimi ynë është i kundërt me qëndrimin e mbajtur nga shumica në shqyrtimin e rastit të ankimit kushtetues të kërkuarit Theodhori Sollaku.

Pretendimet e kërkuarit lidhen me disa nga aspektet kryesore që përfshihen në konceptin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Në mënyrë të përmblodhur, pretendimet e tij përqendrohen në këto drejtime kryesore:

- Komisioni Hetimor, Kuvendi dhe Presidenti i Republikës nuk e kanë njohur kërkuarin lidhur me provat apo faktet që përligjin shkakët kushtetuese të shkarkimit të tij nga detyra e Prokurorit të Përgjithshëm.

- Komisioni Hetimor, Kuvendi dhe Presidenti i Republikës nuk kanë respektuar detyrimin kushtetues për t’i dhënë kërkuarit kohën e mjaftueshme për ta dëgjuar dhe për të përgatitur në mënyrë efektive mbrojtjen e tij.

- Gjatë hetimit të zhvilluar nga Komisioni Hetimor dhe gjatë procedurës së ndjekur nga Kuvendi dhe Presidenti i Republikës, është cenuar parimi i paanshmërisë dhe kërkuarit i është mohuar e drejta për t’u prezumuar i pafajshëm deri në shpalljen e vendimit përfundimtar.

Në gjykime të kësaj natyre, Gjykata Kushtetuese (Gjykata), në ushtrimin e funksionit të drejtësisë kushtetuese, ka detyrimin për të hetuar mbi të gjitha faktet e natyrës kushtetuese që përfshihen në juridiksionin e saj dhe për të konkluduar përfundimisht nëse, gjatë një procesi disiplinor (impeachment) ndaj një funksionari publik, është respektuar e drejta për një proces të rregullt ligjor nga organet e pushtetit publik.

Gjykata e ka analizuar gjerësisht në jurisprudencën e saj respektimin e standardit kushtetues të procesit të rregullt ligjor për të gjitha konfliktet që janë vendimtare për pozicionin juridik të një personi, qoftë ai edhe funksionar publik. Çdo organ i pushtetit publik, gjatë ushtrimit të funksionit të tij kushtetues e ligjor, është i detyruar të respektojë standardet e gjithpranuara demokratike, të cilat kanë gjetur pasqyrimin e tyre në Kushtetutë. Mosrespektimi i standardit të procesit të rregullt ligjor zhvlerëson si procedurat, ashtu edhe vendimet e marra nga cilitdo organ (vendim i Gjykatës Kushtetuese (GJK) nr.76/2002).

Kjo Gjykatë ka theksuar në qëndrimet e saj se njohja paraprake e personit ndaj të cilit kërkohet të merret masa e shkarkimit me materialet që e ngarkojnë me përgjegjësi, argumentimi i

shkeljeve që i atribuon, respektimi i së drejtës për t'u dëgjuar dhe mbrojtur, janë disa nga elementet bazë që garantojnë të drejtën për një proces të rregullt ligjor (vendim i Gjykatës Kushtetuese nr.75/2002).

Jurisprudenca kushtetuese shqiptare ka konkluduar se parimi i prezumimit të pafajësisë mund të cenohet jo vetëm nga gjyqtar apo gjykata, por edhe nga autoritetet publike (vendim i Gjykatës Kushtetuese nr.18/2003; shih Allenet De Ribemont kundër Francës).

Gjykata është shprehur se Kushtetuta e ngarkon Kuvendin dhe me funksion kontrollues me synimin për të realizuar balancën midis pushteteve. Funksioni i kontrollit parlamentar nënkupton të drejtën e pushtetit ligjvënës për t'u informuar dhe për të realizuar mbikëqyrjen, brenda kufijve të përcaktuar nga Kushtetuta (vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr.11/2008). Në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese është theksuar se parimet kushtetuese, veçanërisht ai i ndarjes e balancimit ndërmjet pushteteve, i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, i prezumimit të pafajësisë, i paanshmërisë... përbëjnë standarde kushtetuese mbi të cilat ngrihen dhe funksionojnë komisionet hetimore parlamentare (vendim i Gjykatës Kushtetuese nr.18/2003).

Pikërisht, referimi të këto standarde i disa fakteve kushtetuese që kanë dalë gjatë procedurës së shkarkimit të kërkuesit nga detyra e Prokurorit të Përgjithshëm, përbën dhe argumentin kryesor mbi të cilin është bazuar mendimi i pakicës.

Përderisa qëndrimi i pakicës është i kundërt me qëndrimin e mbajtur nga shumica, është e domosdoshme që faktet kushtetuese të analizohen me shumë kujdes për çdo fazë në të cilin ka kaluar procesi, me qëllim për të gjykuar përfundimisht mbi pretendimet e ngritura nga palët gjatë gjykimit kushtetues.

Procedura e ndjekur në fazën e hetimit nga Komisioni Hetimor Parlamentar.

Komisioni Hetimor Parlamentar "Për shqyrtimin e kërkesës për nisjen e procedurës së shkarkimit nga detyra të Prokurorit të Përgjithshëm" është ngritur me vendimin nr.135, datë 25.10.2007 të Kuvendit të Shqipërisë.

Njoftimi për të realizuar të drejtën për t'u shprehur në Komisionin Hetimor, në seancën dëgjimore të ditës së hënë datë 29.10.2007, i është dërguar kërkuesit ditën e premte, me shkresën nr.3356, datë 26.10.2007.

Kërkuesi i është drejtuar Komisionit Hetimor në datën 29.10.2007 dhe ka kërkuar që t'i vireshin në dispozicion të gjitha faktet dhe provat mbi të cilat mbështeteshin konkluzionet e kërkesës për shkarkim. Këtë kërkesë Komisioni Hetimor e ka konsideruar si një refuzim të kërkuesit për të dëshmuar.

Më datën 30.10.2007, kërkuesi e ka ripërsëritur kërkesën për t'i vënë në dispozicion faktet dhe provat që konsideroheshin si shkelje e rëndë e ligjit, si dhe ka kërkuar praninë e një përfaqësuesi të tij në këtë komision. Këto kërkesa nuk rezultojnë që të jenë përmbushur nga Komisioni Hetimor.

Në datën 31.10.2007 Komisioni Hetimor i është drejtuar kërkuesit duke arsyetuar se ai ka refuzuar të dëgjohet dhe nuk e ka konsideruar pozitën e tij të njëjtë me pozicionin procedural të të pandehurit. Gjithashtu, Komisioni Hetimor e ka vlerësuar si tepër transparente veprimtarinë e tij, për arsye se materialet kanë qenë të disponueshme për cilindo dhe i ka rikujtuar kërkuesit të drejtën për t'u dëgjuar në seancën plenare të Kuvendit.

Raporti voluminoz i Komisionit Hetimor i është dërguar Kuvendit para datës 2.11.2007, i cili me shkresën e po kësaj date, ka njoftuar se seanca plenare për shqyrtimin e kërkesës për shkarkimin e Prokurorit të Përgjithshëm do të zhvillohej më datën 5.11.2007. Në këtë datë, Kuvendi ka miratuar raportin e Komisionit Hetimor Parlamentar duke i propozuar Presidentit të Republikës shkarkimin nga detyra të Prokurorit të Përgjithshëm.

Nga renditja kronologjike e këtyre fakteve kushtetuese rezulton se Komisionit Hetimor Parlamentar i është nevojitur një periudhë 8 ditore (nga data e ngritjes së tij e deri në datën e paraqitjes së raportit në Kuvend), për të hetuar të gjithë veprimtarinë në shkelje të rëndë të ligjit të Prokurorit të Përgjithshëm dhe për t'i propozuar Kuvendit shkarkimin e tij nga detyra.

Hetimi në një kohë tepër të shkurtër i një funksionari të lartë të një organi kushtetues, në procesin ndaj të cilit nuk garantohen të drejtat kushtetuese të personit të vënë nën akuzë për shkelje të rënda të ligjit, të cilat lidhen me standardin e procesit të rregullt ligjor, përbën cenim të Kushtetutës prej vetë organeve më të larta të pushtetit shtetëror.

Respektimi i të drejtës së kërkuesit Theodhori Sollaku për t'u njohur paraprakisht me materialet e çështjes nuk është thjesht vetëm një e drejtë për të, por përbën dhe një detyrim për

Komisionin Hetimor që është marrë me hetimin e veprimtarisë së tij (neni 31, shkronja “a” e Kushtetutës, si dhe neni 6/3, shkronja “e” e Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut).

E drejta e kërkesit për t’u njohur me të gjitha materialet dhe faktet në ngarkim të tij, nuk mund të përmbushet si rrjedhojë e parimit të transparencës apo të drejtës për t’i kërkuar dhe gjetur ato në arkivin e organit vendimmarrës. Është dhe mbetet detyrim ligjor i organit procedues për të vënë në dispozicion të të akuzuarit të gjitha faktet e provat mbi të cilat është bazuar procedimi ndaj tij.

Informimi i plotë dhe i saktë për akuzat e ngritura, si dhe për kualifikimin juridik të mundshëm, është kusht themelor për besueshmërinë e procesit dhe për përgatitjen e duhur të një mbrojtje efektive. Qëllimi i nenit 6, paragrafi 3, shkronja “b”, e Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut është të garantojë barazinë e armëve ndërmjet palës akuzuese dhe mbrojtjes, duke i krijuar mundësinë të akuzuarit të njihet me materialet, provat dhe rezultatet e hetimit për të përgatitur mbrojtjen efektive.

Realizimi i ushtrimit të së drejtës për një mbrojtje efektive lidhet jo vetëm me njohjen paraprake të fakteve e provave për të cilat kërkohet shkarkimi, por dhe me dhënien e kohës së mjaftueshme për përgatitjen e mbrojtjes (neni 6, paragrafi 3, shkronja “b”, e Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut). Vlerësimi, nëse një kërkesë e tillë është përmbushur, varet nga konstatimi nëse informacionet kanë mbërritur tek i akuzuari me shpejtësi të mjaftueshme që ai të mund të përgatisë një mbrojtje të përshtatshme. Pasja ose jo e “kohës së mjaftueshme”, në çdo çështje, varet nga rrethana të tilla si: natyra e pretendimeve të ngritura, shkalla e komplikimit të çështjes, faza e procesit në të cilën ndodhet çështja, insistimi i kërkesit për t’u mbrojtur vetë etj. E drejta e të akuzuarit për të pasur mundësitë e domosdoshme për përgatitjen e mbrojtjes, nënkupton që duhet të bëhet i mundur organizimi i mbrojtjes në mënyrën e duhur që t’i parashtrijë organit vendimmarrës argumentet themelore në mbrojtje të vet pa kufizime.

Respektimi i procesit të rregullt kërkon, ndër të tjera, dhe zhvillimin e një procesi kontradiktor. Personi i vënë nën akuzë ka të drejtë të kundërshtojë provat e paraqitura, të pyesë dëshmitarët e thirrur në seancat dëgjimore të Komisionit Hetimor, të kërkojë marrjen e provave apo thirrjen e dëshmitarëve të tjerë, etj. Respektimi i këtij aspekti të procesit të rregullt përbën jo vetëm një garanci për mbrojtjen e të drejtave të personit të vënë nën akuzë, por krijon mundësinë për vlerësimin, në mënyrë publike dhe transparente, të përgjegjësisë së Kuvendit në ushtrimin e kësaj kompetence që ia ka dhënë Kushtetuta.

Nga të dhënat që ndodhen në dosjen gjyqësore rezulton se Komisioni Hetimor Parlamentar është vënë në dijeni në mënyrë të vazhdueshme nga kërkuesi Theodhori Sollaku për të gjitha kërkesat e sipërcituara, të cilat garantohen nga e drejta për një proces të rregullt ligjor, por që nuk janë vlerësuar si të drejta. Gjithashtu, Komisioni Hetimor nuk ka zhvilluar një proces kontradiktor sipas elementeve të trajtuara më sipër. Bazuar mbi këto fakte kushtetuese pakica arrin në përfundimin se kërkesit nuk i është respektuar e drejta për një proces të rregullt ligjor nga Komisioni Hetimor i ngritur me vendimin nr.135, datë 25.10.2007 të Kuvendit.

Procedura e ndjekur nga Kuvendi

Më datën 5.11.2007 (ditën e zhvillimit të seancës për miratimin e raportit të komisionit hetimor) kërkuesi Theodhori Sollaku, në respekt të garantimit të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, i kërkoi Kuvendit që t’i vinte në dispozicion të gjitha provat si dhe raportet e ardhura komisionit hetimor nga Ministria e Drejtësisë. Përmbajtja e plotë dhe integrale e provave mbi bazën e të cilave akuzohej Prokurori i Përgjithshëm, nuk rezulton që t’i jenë bërë të njohura kërkesit as nga Kuvendi. Në seancën plenare të datës 5.11.2007 ku është shqyrtuar raporti i Komisionit Hetimor parlamentar, Kuvendi e ka dëgjuar kërkesin.

Lind pyetja: A e ka plotësuar Kuvendi detyrimin kushtetues për ta dëgjuar Prokurorin e Përgjithshëm?

Nga pikëpamja formale – Po. Nga pikëpamja substanciale – Jo.

Një procedurë e tillë dëgjimore nuk plotëson kushtet elementare që lidhen me realizimin e të drejtës së mbrojtjes. E drejta për t’u dëgjuar nuk mund të zëvendësojë, por njëkohësisht as të njësohet me të drejtën e mbrojtjes. Të realizosh dëgjimin e personit që do të procedohet nuk do të thotë se organi e ka përmbushur edhe standardin kushtetues të mbrojtjes për të. E drejta për t’u mbrojtur është

e ndërruarur nga disa elemente të tjera, po aq thelbësore, që ndiqen gjatë një procesi ligjor, si:

- e drejta për t'u informuar brenda një afati sa më të shkurtër, në mënyrë të hollësishme për natyrën dhe për shkakun e akuzës;
- e drejta për të pasur kohën dhe mundësitë e domosdoshme për përgatitjen e mbrojtjes;
- e drejta për t'u mbrojtur vetë, ose me ndihmën e një mbrojtësi;
- e drejta për të marrë në pyetje, ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e akuzës, etj.

Nëse nuk përmbushen në tërësinë e tyre këto standarde kushtetuese, atëherë dëgjimi i të akuzuarit nuk plotëson dhe as nuk e përmbush në mënyrë efektive të drejtën e tij për t'u mbrojtur.

Të gjitha prapësimet dhe kundërargumentet e dhëna në fjalën e mbajtur nga kërkuesi Theodhori Sollaku në Kuvend, janë kufizuar vetëm në përmbajtjen e raportit, por jo në analizën e hollësishme të fakteve e të dhënave konkrete që përfshihen në të. Nga kjo pikëpamje, kërkuesi nuk ka arritur të realizojë një mbrojtje efektive në kuptim të neneve 31, 42 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe të nenit 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

Procedura e ndjekur nga Presidenti i Republikës

Në kuptim të Kushtetutës, Presidenti i Republikës gjatë procedurës së shkarkimit nga detyra të Prokurorit të Përgjithshëm ka për detyrë të verifikojë nëse:

- shkaqet e shkarkimit janë në përputhje me Kushtetutën (kontrolli i të cilave nuk përfshihet në juridiksionin e Gjykatës Kushtetuese), si dhe
- procedurat e ndjekura nga Komisioni Hetimor dhe Kuvendi kanë qenë në përputhje me standardin e një procesi të rregullt ligjor.

Pozicionin kushtetues të Presidentit të Republikës për verifikimin e respektimit nga Kuvendi të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, jurisprudenca e Gjykatës Kushtetuese e ka analizuar në një mënyrë të detajuar dhe në një tjetër rast të ngjashëm me çështjen në shqyrtim.

Vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr.76, datë 25.4.2002 (çështja A.Rakipi kundër dekretit të Presidentit të Republikës dhe vendimit të Kuvendit), ka përcaktuar një standard të procesit të rregullt ligjor gjatë procedurës verifikuese që ushtron Presidenti i Republikës. Në këtë vendim arsyetohet, ndërmjet të tjerave, se “kërkuesi është thirrur nga Presidenti para dekretimit të shkarkimit nga detyra, por nuk rezultoi që ai të jetë njohur më parë me materialin që përmbante shkaqet e shkarkimit të tij nga detyra apo që t'i jetë dhënë koha e nevojshme për të përgatitur mbrojtjen, me qëllim që Presidenti i Republikës, në përputhje me Kushtetutën, të kishte mundësinë për të ushtruar kompetencat e tij vendimmarrëse ndaj vendimit propozues të Kuvendit.”

Ky arsyetim i Gjykatës Kushtetuese ka evidentuar standardin kushtetues që lidhet me detyrimin kushtetues të Presidentit të Republikës për të njohur më parë të proceduarin për shkarkim me materialin konkret në ngarkim të tij, si dhe me dhënien e kohës së nevojshme për të përgatitur një mbrojtje sa më efektive.

Për rastin në shqyrtim, Presidenti i Republikës në datën 9.11.2007 i ka kërkuar Kuvendit të gjithë praktikën mbi të cilën ka operuar komisioni hetimor parlamentar, (procesverbalin e mbledhjes, si dhe materialet e Ministrisë së Drejtësisë e të Ministrisë së Brendshme). Pra, janë pikërisht këto materiale, të cilat kërkuesi Theodhori Sollaku i ka kërkuar në mënyrë të vazhdueshme t'i viheshin në dispozicion nga komisioni hetimor parlamentar dhe nga Kuvendi.

Nga dosja gjyqësore dhe nga deklaratimet në seancë plenare nuk rezulton që këto materiale t'i jenë vënë në dispozicion kërkuetit edhe nga Presidenti i Republikës, me qëllim që atij t'i krijohej mundësia të shprehej dhe të realizonte mbrojtjen përpara këtij organi vendimmarrës, që do të zgjidhte përfundimisht çështjen. Sipas shpjegimeve të përfaqësuesit të Presidentit të Republikës në seancën plenare të gjykimit kushtetues, mbrojtja e kërkuetit është përmbushur nëpërmjet fjalës që ai ka mbajtur në Kuvend.

Presidenti i Republikës, në rastin konkret është organi që zgjidh çështjen përfundimisht. Procedura që ndiqet përpara këtij organi, është një procedurë që kërkon domosdoshmërisht respektimin e standardit kushtetues të procesit të rregullt ligjor. Pas dëgjimit të kërkuetit nga Kuvendi, ka një tjetër procedurë vendimtare në të cilën duhen përmbushur në të njëjtën mënyrë të gjithë elementet e procesit të rregullt ligjor.

Kërkuetin Theodhori Sollaku e ka dëgjuar Kuvendi, pra organi propozues, por jo Presidenti, i cili është organi që vendos përfundimisht për funksionarin publik, sipas një procedure të rregullt ligjore. Pra, e drejta për t'u dëgjuar përpara organit që do të vlerësojë përfundimisht mbi shkaqet e shkarkimit, nuk konsiderohet e përmbushur, nëse ky organ nuk e dëgjon vetë të akuzuarin, aq më tepër

kur një kërkesë e tillë është përsëritur në mënyrë të vazhdueshme. Ky është qëndrimi që ka mbajtur Gjykata Kushtetuese dhe në një rast të ngjashëm me rastin në shqyrtim, kur ka shfuqizuar si antikushtetues dekretin e Presidentit të Republikës për shkarkimin nga detyra të ish-Prokurorit të Përgjithshëm Arben Rakipi (vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr.76/2002).

Sipas këtij standardi kushtetues të analizuar gjerësisht nga Gjykata Kushtetuese në jurisprudencën e saj, Presidenti i Republikës, si organi vendimtar që zgjidh përfundimisht çështjen, duhet të përbushë një procedurë korrekte në drejtim të respektimit të së drejtës për një proces të rregullt ligjor.

Ky standard kushtetues kërkon vënien në dispozicion të të gjitha materialeve që e informonin kërkuesin Theodhori Sollaku në mënyrë të hollësishme për thelbin dhe shkakun e akuzës së ngritur, dhënien e kohës së nevojshme dhe të mundësive të domosdoshme për të përgatitur mbrojtjen në mënyrë efektive, si dhe dëgjimin e tij për të gjitha akuzat e ngritura. Elementet e këtij standardi kushtetues nuk rezultojnë të jenë përbushur nga ana e Presidentit të Republikës dhe, për rrjedhojë, e drejta e kërkuesit për një proces të rregullt ligjor është cenuar edhe në këtë fazë të procesit.

Parimi i prezumimit të pafajësisë

Në jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese është theksuar se parimi i prezumimit të pafajësisë është një ndër parimet kushtetuese thelbësore që duhet respektuar në ngritjen dhe ushtrimin e veprimtarisë së komisioneve hetimore, pasi lidhet me garantimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Ky parim është pranuar se mund të cenohet jo vetëm në procedimet gjyqësore nga gjyqtarë apo gjykata, por edhe në procedimet administrative nga autoritetet publike.

Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut e ka interpretuar këtë parim dhe e ka shtrirë tej procesit penal, duke i dhënë një rëndësi të veçantë garantimit të të drejtave të parashikuara në Konventë në mënyrë praktike dhe efektive, jashtë kontekstit teorik apo iluziv. Ky parim mishërohet edhe në lidhje me zbatimin e nenit 6, paragrafi 2, të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

Gjatë aktivitetit hetimor, komisionet parlamentare ushtrojnë edhe kompetenca gjyqësore apo *quasi* gjyqësore. Ato janë të pajisura nga ligji me pushtete të njëjta me ato të organeve të hetimit e të gjykimit në drejtim të marrjes së provave. Në këtë kuptim, komisionet hetimore duhet të garantojnë plotësisht këtë parim, duke mos e trajtuar apriori personin e vënë nën akuzë si fajtor (vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr.18, datë 14.5.2003).

Thelbi i këtij parimi nënkupton se vendimmarrësit nuk duhet ta gjykojnë çështjen me bindjen se i akuzuari e ka shkelur ligjin, për të cilin akuzohet. Barra e provës rëndon mbi akuzën dhe çdo akuzë duhet interpretohet në favor të të akuzuarit. Nga ky parim rezulton se pala akuzuese është e detyruar të informojë të akuzuarin për akuzat e bëra, me qëllim që ky të përgatisë dhe të paraqesë në mënyrë të duhur argumentet në mbrojtje të tij. Jurisprudenca kushtetuese ka konkluduar se ky parim shkelet në qoftë se vendimmarrësit prononcohen rreth fajit, pa ia provuar këtë fillimisht të akuzuarit në përputhje me ligjin dhe sidomos, pa i mundësuar ushtrimin e të drejtës së mbrojtjes.

Gjithashtu, kërkesa që organi procedues i bën të akuzuarit për të dhënë shpjegime në mungesë të provave të drejtpërdrejta, nënkupton zhvendosjen e barrës së provës nga akuzat te mbrojtja, duke shkelur në këtë mënyrë parimin e prezumimit të pafajësisë. Pra shkelja e parimit të prezumimit të pafajësisë shkon drejtpërdrejt në disfavor të të drejtës së mbrojtjes.

Gjatë procedurës së ndjekur për shkarkimin e kërkuesit nga detyra e Prokurorit të Përgjithshëm, që nga iniciimi i kërkesës për ngritjen e komisionit hetimor, në procedurën e ndjekur nga vetë Komisioni Hetimor, nga Kuvendi dhe më pas nga Presidenti i Republikës konstatohet se ky parim kushtetues nuk është respektuar.

Nga të dhënat në dosje rezulton se përpara ngritjes së Komisionit Hetimor dhe më pas gjatë veprimtarisë së tij, kërkuesi, i proceduar për shkarkim, është vënë në pozitën e një personi, të cilit i janë provuar akuzat për shkelje të rëndë të ligjit, përpara se të arrihej në një vendim përfundimtar nga ana e Kuvendit. Kjo provohet:

- nga fakti se firmëtarët e nisjes së procedurës së shkarkimit janë shndërruar në anëtarë të Komisionit Hetimor për hetimin e paanshëm të të akuzuarit;

- nga përmbajtja që ka kërkesa për ngritjen e Komisionit Hetimor Parlamentar “Për shqyrtimin e kërkesës për nisjen e procedurës së shkarkimit nga detyra të Prokurorit të Përgjithshëm”, në të cilën konkluzioni për shkelje të rëndë të ligjit është nxjerrë përpara kryerjes së hetimit parlamentar;

- nga mosvënia në dispozicion e materialeve mbi të cilat është ngritur thelbi dhe shkaku i akuzës për shkelje të rëndë të ligjit;

- nga mosdhënia e kohës së nevojshme për realizimin e të drejtës së mbrojtjes;

- nga mosdëgjimi dhe mosushtrimi i të drejtës së mbrojtjes në mënyrë efektive;

- nga koha e pamjaftueshme (më pak se një javë) mbi të cilën Komisioni hetoi, konkludoi dhe përpiloi raportin voluminoz mbi shkeljet e rënda të ligjit të kryera nga ish Prokurori i Përgjithshëm.

Bazuar në analizën e mësipërme të pretendimeve të kërkuarit Theodhori Sollaku, pakica është e mendimit se gjatë procedurave të ndjekura nga Komisioni Hetimor Parlamentar, Kuvendi dhe Presidenti i Republikës për shkarkimin e kërkuarit nga detyra e Prokurorit të Përgjithshëm, është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe të nenit 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

Anëtarë: Sokol Sadushi, Sokol Berberi, Fehmi Abdiu.